

ROTTERDAMS
PHILHARMONISCH
ORKEST

Concerttoelichting

**Simone Lamsma &
Tarmo Peltokoski**

zo 17 september 2023 · 14.15 uur

PROGRAMMA

dirigent **Tarmo Peltokoski**

viool **Simone Lamsma**

Bernard Herrmann 1911-1975

Vertigo: Concert Suite (1958)

- Prelude
- The Nightmare
- Scène d'Amour

Erich Wolfgang Korngold 1897-1957

Vioolconcert in D opus 35 (1937/1945)

- Moderato nobile
- Romance
- Finale: Allegro assai vivace

Pauze

Richard Wagner 1813-1883

Tannhäuser: Ouverture und Venusbergmusik (1845)

Zoltán Kodály 1882-1967

Dansen uit Galánta (1933)

Einde concert circa

22.20/16.20 uur

Vorige uitvoering door ons orkest:

Herrmann Vertigo-suite: eerste uitvoering

*Korngold Vioolconcert: dec 2017, viool Michael Foyle,
dirigent Otto Tausk*

*Wagner Tannhäuser-muziek: nov 2015, dirigent
Jérémié Rhorer*

*Kodály Galánta-dansen: nov 2019, dirigent Antony
Hermusi*

*Een uur voor aanvang van het concert geeft Maartje
Stokkers een inleiding op het programma, toegang
€ 5. Kaartjes zijn aan de zaal te verkrijgen tegen
pinbetaling. Voor Vrienden is de inleiding gratis.*

Cover: Foto Jean-Luc Benazet (Unsplash)

*Sueurs Froides ('Koud zweet'): affiche voor de Franse
versie van Hitchcocks film Vertigo met muziek van
Bernard Herrmann*

ranse
an

JAMES
STEWART
KIM
NOVAK

DANS UN FILM VERTIGINEUX D'
ALFRED HITCHCOCK

VISTAVISION
TECHNICOLOR®

SUEURS FROIDES

(VERTIGO)

*Venus en Tannhäuser, schilderij (fragment) van
Lawrence Koe, ca. 1896. Collectie Brighton and Hove
Museum & Art Gallery*

Hanschouwelijke muziek

Richard Wagner en filmmuziek: het zijn twee grote voorliefdes van Tarmo Peltokoski, de nieuwe vaste gastdirigent van het Rotterdams Philharmonisch Orkest. De meester uit Bayreuth en zijn collega's uit Hollywood troeven elkaar af in dit concertprogramma met hun meest beeldende muziek. De Hongaarse Zoltán Kodály sluit zich bij hen aan met een haast filmische terugblik naar een plek uit zijn kinderjaren.

‘Amerika is het enige land met zogenaamde “filmcomponisten”. In de rest van de wereld zijn er componisten die af en toe aan een film werken.’ Dat zijn woorden van Bernard Herrmann, die wereldfaam kreeg door zijn muziek bij films van Alfred Hitchcock. Groot is inderdaad het cultuurverschil tussen de VS met zijn glorieuze film- en amusementsindustrie en de onmisbare rol van filmcomponisten, en Europa met haar klassieke traditie van Bach, Beethoven en volgelingen, waar filmmuziek een bijzaak is gebleven. Toch klonk in vroege Hollywoodfilms volop Europese ‘klassieke muziek’ door, vooral dankzij de emigratie van talloze Joodse musici die waren gevlucht voor de nazi-dreiging, maar met de muziek van Gustav Mahler en Richard Strauss in hun bagage. Zo kreeg de romantiek die in Europa zo goed als voorbij was in de VS een nieuw leven. Dat is goed hoorbaar bij menige liefdesscène, waar nog steeds de zalvende violen en cello’s van de Duitse en Oostenrijkse romantici doorklinken.

Draaiduizeligheid

Bernard Herrmann, in New York geboren uit geëmigreerde Russische joden, liet zien hoe groot de invloed van een componist op een film kan zijn. ‘Hitchcock maakt films maar voor zestig procent af, en ik moet de rest doen’, zei hij ooit. De misschien wel succesvolste samenwerking tussen de twee was in de psychologische thriller *Vertigo* uit 1958. De titel betekent letterlijk: draaiduizeligheid. Aan die kwaal lijdt detective Scottie uit San Francisco (James Stewart) nadat hij vergeefs probeerde zijn collega te redden van een val van een hoog dak. Een oude schoolvriend vraagt hem te hulp bij diens suïcidale vrouw Madeleine (Kim Novak), waarna Scottie

verliefd op haar wordt en steeds verder in een dodelijke intrige wordt meegezogen. Een echt Hitchcock-scenario! De meesterlijke filmmuziek van Bernard Herrmann is veelal de grootste vertellende kracht in het geheel. Suspense, dreiging, ziekelijke obsessie, fatale verliefdheid, beklemming: Herrmann weet het feilloos in noten te vangen. Alleen al het duizelingwekkende ‘vertigo’-motief gaat door merg en been met zijn majeur- en mineurakkoorden die tegelijk stijgen en dalen. In de suite uit de filmmuziek horen we hier drie cruciale delen: de inleiding, de nachtmerrie en de liefdesscène.

Een Oostenrijker in Hollywood

Dan muziek van Erich Wolfgang Korngold (1897-1957), die de laatste decennia weer een langzame opleving beleeft, terwijl hij voorheen vaak werd weggezet als een man uit een voorbij tijdperk. Hij groeide op als hoogbegeeft wonderkind in Brno als zoon van een joodse muziekcriticus en werd door Gustav Mahler ‘een muzikaal genie’ genoemd. Met zijn opera *Die tote Stadt* beleefde Korngold in 1920 het hoogtepunt van zijn Europese roem, inclusief lofredes van Richard Strauss en Puccini. Bij zijn tweede verblijf in Hollywood in 1938 voor *The Adventures of Robin Hood* bleef hij in de VS vanwege de fatale Oostenrijkse Anschluss met Duitsland en het groeiend gevaar voor joden. ‘*The Adventures of Robin Hood* hebben mijn leven gered’, zei Korngold later. Maar als Hollywood-componist keerde hij de concertzaal niet definitief de rug toe. Zo vloei-de na de oorlog onder meer het wondermooie *Violoconcert* voor mede-émigré Bronisław Huberman uit zijn pen, deels gebaseerd op eerdere filmmuziek. Het is een prachtig voorbeeld van Weense Jugendstil met zijn schilderachtige, soms bijna bedwelmende sferen.

Zoals in de warme strijkersklanken van het eerste deel. Of de stemmingsvolle harpen, betoverende celesta en vibrafoon in de melancholieke romance. De finale is de echte uitsmijter: een lenige ‘jig’ uit *The Prince and the Pauper* uit 1937. Niet Huberman speelde de première in 1947, want die was al teruggekeerd naar Europa, maar Jascha Heifetz. Criticus Nicholas Slonimsky vond dat Korngold de componist was ‘van de allerlaatste adem van de Weense romantisch geest.’

Lichaam of geest

Richard Wagner was een grootmeester van de verbeelding. Heldhaftige verhalen, zwelgende muziek en overweldigende ensceneringen smeedde hij samen tot een totaalbeleving waarin het publiek ogen en oren tekort kwam. Had hij een eeuw later geleefd, dan had hij in Hollywood misschien wel zijn ideale werkplek gevonden – als collega van Erich Wolfgang Korngold en Bernard Herrmann of, waarschijnlijker, als regisseur. Zijn opera *Tannhäuser* zou dan een epische film zijn geweest. Hoofdpersoon is de historische figuur Tannhäuser, een dertiende-eeuwse zwervende Duitse minnezanger die deelnam aan de kruistochten. Hij zou zich hebben overgegeven aan de lichamelijke geneugten in de Venusberg in Midden-Duitsland waar volgens de legende de godin Venus hof hield. Maar Tannhäuser verlangt terug naar zijn eigen wereld en naar zijn geliefde Elisabeth, tot woede van Venus. Tijdens een zangwedstrijd op de Wartburg bij Eisenach zingt Tannhäuser tot ontzetting van het publiek een loflied op Venus en wordt verbannen. Hij zoekt vergeefs absolutie bij de paus en ziet, thuis gekomen, een begrafenisstoet met de kist van Elisabeth en valt dood neer. Dan pas krijgt hij vergiffenis. In de ouverture zijn de belangrijkste muzikale thema’s al in vogelvlucht te horen.

Daarna volgt de eerste scène in de Venusberg, waarin met chromatische golven en robuuste instrumentatie op aanschouwelijke wijze de onderaardse gewelven van het hof van Venus worden geschilderd en de bacchanalen die daar gehouden worden.

‘The Adventures of Robin Hood hebben mijn leven gered’, zei Korngold later

Muzikale herinneringen

Een mensenleven kan soms aardig lijken op de bewegingen op een schaakbord. Zo zag de Hongaarse componist Zoltán Kodály als zoon van een beambte van de Hongaarse spoorwegen heel wat uithoeken van zijn land, omdat zijn vader geregeld werd overgeplaatst. In 1885 belandde de familie voor zeven jaar in Galánta, aan de hoofdspoorlijn van Boedapest naar Bratislava, de hoofdstad van het huidige Slowakije. In zijn *Dansen uit Galánta* zou Kodály in 1933 muzikale herinneringen ophalen aan die tijd. Het werk ontstond als een opdracht van het Boedapest Filharmonisch Orkest ter gelegenheid van het tachtigjarig bestaan van het orkest. De première was nog datzelfde jaar. Kodály baseerde de dansen op een vroegere verzameling van volksdansmelodieën, en goot ze in de vorm van een rondedans met terugkerend refrein. Het zijn voorbeelden van de stoere Hongaarse mannendans, de ‘verbunkos’, naar het Duitse woord ‘Werbung’, het werven van jonge soldaten door middel van deze lokkende dans. En dat in een tijd dat zich boven Europa donkere wolken samenpakten...

Clemens Romijn

Foto: Peter Rigaud

TARMO PELTOKOSKI vaste gastdirigent

Geboren: Vaasa, Finland

Huidige positie: chef-dirigent van het Lets Nationaal Symfonieorkest, vaste gastdirigent van de Deutsche Kammerphilharmonie Bremen, aankomend chef-dirigent Orchestre National du Capitole de Toulouse

Studie: piano aan het Kuula-college (Vaasa) en de Sibelius-Academie (Helsinki), orkestdirectie bij Jorma Panula, Sakari Oramo, Hannu Lintu en Jukka-Pekka Saraste

Doorbraak: 2022: benoemingen in Bremen, Riga, Rotterdam en Toulouse

Daarvoor: concerten met Fins Radio-symfonieorkest, Sinfonia Lahti, Kammerorchester Basel, hr-Sinfonieorchester, Orchester der Komischen Oper Berlin, Orchestre Philharmonique de Radio France

Sindsdien: debuten bij Hong Kong Philharmonic, Toronto Symphony Orchestra, RSO Berlin, Konzerthaus Orchester Berlin, Göteborgs Symfoniker, Los Angeles Philharmonic Orchestra

Debuut Rotterdams Philharmonisch: 2022

Foto: Merlijn Doornik

SIMONE LAMSMÁ viool

Geboren: Leeuwarden

Studie: Yehudi Menuhin School bij Hu Kun; Royal Academy of Music in Londen bij Maurice Hasson

Prijzen: Internationaal Vioolconcours Indianapolis (2006), Benjamin Britten International Violin Competition (2004); Oskar Back Vioolconcours (2003)

Solodebuut: als veertienjarige bij het Noord Nederlands Orkest met het *Eerste vioolconcert* van Paganini

Gesoleerd bij: London Symphony Orchestra, Academy of St Martin in the Fields, Wiener Symphoniker, Chicago Symphony Orchestra, Cleveland Orchestra, Hong Kong Philharmonic, Koninklijk Concertgebouworkest, New York Philharmonic, Los Angeles Philharmonic

Premières: Vioolconcerten van De Roo, Van der Aa en Wantenaar, *Lost Landscapes* van Rautavaara

Instrument: 'Mlynarski'-Stradivarius uit 1718

Debuut Rotterdams Philharmonisch: 2009

Agenda

Doornroosje (4+)
zo 24 september 2023

13.15 en 15.15 uur

dirigent **Bertie Baigent**
regie en tekst **Lotte van Dijk**
filmanimatie **Camille Scherrer**
Tsjajkovski Doornroosje (delen)

do 28 september 2023 • 20.15 uur
vr 29 september 2023 • 20.15 uur

dirigent **Lahav Shani**
piano **Martha Argerich**
Gardiner Evening Song (arr. Shani)
Stravinsky Psalmensymfonie
Sjostakovitsj Eerste pianoconcert
Prokofjev Romeo en Julia (delen)

vr 13 oktober 2023 • 20.15 uur

dirigent **Finnegan Downie Dear**
viool **Clara-Jumi Kang**
Adès The Exterminating Angel
Symphony
Britten Violconcert
Moesorgski
Schilderijentoonstelling

Music for Breakfast 1
zo 29 oktober 2023 • 10.30 uur

Jurriaanse Zaal, de Doelen
met **Karel Schoofs** (hobo) en
collega's uit het orkest
Blake Suite voor twee hobo's en
althobo
Bozza Bergers de Provence
Britten Pan (uit : Metamorphoses)
Canteloube Rustiques
Covoni Pandemonio

Orkestleden

Chef-dirigent

Lahav Shani

Eredirigent

Yannick Nézet-Séguin

Vaste

gastdirigent

Tarmo Peltokoski

Eerste viool

Marieke Blankestijn,
concertmeester
Quirine Scheffers
Hed Yaron Meyerson
Saskia Otto
Arno Bons
Mireille van der Wart
Rachel Browne
Maria Dingjan
Marie-José Schrijner
Noëmi Bodden
Petra Visser
Sophia Torrenga
Hadewijch Hofland
Annerien Stuker
Alexandra van
Beveren
Koen Stapert

Tweede viool

Charlotte Potgieter
Cecilia Ziano
Frank de Groot
Laurens van Vliet
Tomoko Hara
Elina Staphorsius
Jun Yi Dou
Bob Bruyn
Eefje Habraken
Maija Reinikainen
Wim Ruitenbeek
Babette van den Berg
Melanie Broers
Lana Trimmer

Altviool

Anne Huser
Roman Spitzer
Galahad Samson
José Moura Nunes
Kerstin Bonk
Lex Prummel
Janine Baller
Francis Saunders
Veronika Lénártová
Rosalinde Kluck
León van den Berg
Olfje van der Klein

Cello

Emanuele Silvestri
Eugene Lifschitz
Joanna Pachucka
Daniel Petrovitsch
Mario Rio
Gé van Leeuwen
Eelco Beinema
Carla Schrijner
Pepijn Meeuws
Yi-Ting Fang

Contrabas

Matthew Midgley
Ying Lai Green
Jonathan Focquaert
Robert Franenberg
Harke Wiersma
Arjen Leendertz
Ricardo Neto

Fluït

Juliette Hurel
Josephine Olech
Désirée Woudenberg

Fluït/piccolo

Beatriz Da Baião

Hobo

Remco de Vries
Karel Schoofs
Anja van der Maten

Hobo/althobo

Ron Tjihuis

Klarinet

Julien Hervé
Bruno Bonansea

Klarinet/ basklarinet

Romke-Jan Wijmenga

Fagot

Pieter Nuytten
Lola Descours
Marianne Prommel

Fagot/contrafagot

Hans Wisse

Hoorn

David Fernández Alonso
Felipe Santos Freitas Silva
Wendy Leliveld
Richard Speetjens
Laurens Otto
Pierre Buizer

Trompet

Alex Elia
Simon Wierenga
Jos Verspagen

Trombone

Pierre Volders
Alexander Verbeek
Remko de Jager

Bastrombone

Rommert Groenhof

Tuba

Hendrik-Jan Renes

Pauken/slagwerk

Danny van de Wal
Ronald Ent
Martijn Boom
Adriaan Feyaerts

Harp

Charlotte Sprenkels